

Güney Ege Denizi Kıyıları

Habitat Tahribatına Karşı İzlenen ve Savunulan Kıyılar
KIYILARDA ÖNEMLİ DOĞA ALANLARININ KORUNMASI ve SAVUNMASI

A14 Muğla, Bodrum

E-48-Bodrum-HT01: (Yalıkavak, Küdür Yarımadası, 2015-2019)

Bodrum Yalıkavak'ta bulunan Küdür, tüm Bodrum Yarımadası'nda el değmemiş son doğal kıyı alanlarından birisidir. Mal Müdürlüğü tarafından 2015'ten itibaren bu bölgenin mera vasfını yitirdiği açıklaması ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından meraların daraltılarak bazı kıyıların turizme açılması taleplerinden biri de bu bölge için yapılmıştır. 2019 başında ise Alacain mevkiinde bir yeni

Habitat Tahribatına Karşı İzlenen ve Savunulan Kıyılar
KIYILARDA ÖNEMLİ DOĞA ALANLARININ KORUNMASI ve SAVUNMASI

A14 Muğla, Bodrum

E-48-Bodrum-HT01: (Yalıkavak, Küdür Yarımadası, 2015-2019)

Bodrum Yalıkavak'ta bulunan Küdür, tüm Bodrum Yarımadası'nda el değmemiş son doğal kıyı alanlarından birisidir. Mal Müdürlüğü tarafından 2015'ten itibaren bu bölgenin mera vasfını yitirdiği açıklaması ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından meraların daraltılarak bazı kıyıların turizme açılması taleplerinden biri de bu bölge için yapılmıştır. 2019 başında ise Alacain mevkiinde bir yeni "beach club" inşaatı girişimi ve aynı yıl Haziran ayında ise tamamlanarak işletmeye başlaması buradaki doğa tahribatı vakasını oluşturmuştur. Tüm Bodrum Yarımadası kıyıları yaklaşık 200 km.dir ve son 25 km lik kıyı kesimi haricinde günümüze kadar büyük çoğunluğu betonlaşmıştır. 25 km. lik yapılaşmamış son kıyıların içinde Küdür Yarımadası 15,7 km. ile dokunulmamış ve tek parça en uzun kıyı olarak kesin korunmayı hak etmektedir. Küdür tüm Bodrum Yarımadası kıyılarında elde kalan gerçek anlamda korunaklı son kıyı kesimlerinden biri olması bakımından hem kendi bölgesinde hem Türkiye'de iyi bilinen ve yakından takip edilen bir doğal alandır. Özellikle Akdeniz foku bakımından önemi bilinmekte ve 1991 senesinde bu yana SAD-AFAG tarafından çalışılmış ve izlenmiş bir alandır²⁶. 1998 senesinde ise SAD-AFAG resmi yazışma ve ekli raporları ile Bodrum

²⁶<https://www.monachus-guardian.org/mguard01/01infocu.htm>

<https://www.monachus-guardian.org/mguard04/04covsto.htm>

<https://www.monachus-guardian.org/mguard13/1316mednew.htm#Turkishgovernment>

<https://www.monachus-guardian.org/mguard03/03mednez.htm#kudur>

Habitat Çevre Kozası'nın başvuruları sonucunda dönemin Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından büyük çoğunluğu 1. Derece Doğal SİT alanı ilan edilerek ve planlara ayrıca Akdeniz Foku Koruma Alanı olarak tescil edilerek koruma altına alınmıştır. 1990'lı yıllarda bölgede yapılan kıyı ve deniz alanları koruma çalışmalarını aktaran resmi yazışmalar için Bkz. Ek-4 6.A14.

2017'de SAD-AFAG ve Doğa Derneği uzmanları Bodrum'da, Bodrum Belediyesi, Bodrumlu STK'lar (Bodrum Yarımadası Kültür ve Çevresini Koruma Derneği) ve bireysel vatandaşlar/doğa korumacılar ile yapılan bir panelde Kūdūr Yarımadası meradan çıkarılma ve yapılaşma tehdidi ile doğal habitat tahribatı konularında özellikle Kūdūr'ün ekolojik değerler temelinde bilimsel verileri kamuoyuna aktarmış ve konu tüm katılımcılar arasında tartışılmıştır.

2017'de Kültür Turizm Bakanlığı'nın Kūdūr'ün *mera statüsünün daraltılması önerisi* üzerine Mal Müdürlüğü bölgedeki Yalıkavak, Kūdūr ve Geriş olmak üzere 3 mahalle muhtarlığına anket yapmıştır; 2018'de mera konusu tekrar gündeme gelince aynı yıl Şubat ayında Bodrum Kent Konseyi, Bodrumlu ve Yalıkavaklı doğa korumacıların daveti ile SAD-AFAG'ın Yalıkavak'ta yaptığı bir sunuyla, Kūdūr doğasının geçmişten günümüze önemi, yakın vadede sorunlar ve çözüm önerileri konulu toplantısı geniş bir katılımı ile gerçekleşmiştir. Daha sonra 2018'de Kūdūr doğal alan tahribatı ve son kıyıların yok olma riskine karşı Bodrum ve diğer beldelerinde kendiliğinden bir çevre koruma oluşumu meydana gelmiş, Halil Aktaş, Umay Karabaş, Lon Briet, Mirbahattin Demir, Bodrum Mimarlar Odası, Bodrum Yarımadası Çevre ve Kültür Derneği, Bodrum Lokal gibi birçok Bodrumlu ve Yalıkavaklı doğa korumacı ve STK gönüllü katkılarla “Kūdūr'e Sahip Çıkacağız” adlı platform oluşturulmuştur. SAD-AFAG başından bu yana platforma dahil olmuş, aktif olarak yer almış ve katkı vermiştir.

Konseyi, Bodrumlu ve Yalıkavaklı doğa korumacıların daveti ile SAD-AFAG'ın Yalıkavak'ta yaptığı bir sunuyla, Kūdūr doğasının geçmişten günümüze önemi, yakın vadede sorunlar ve çözüm önerileri konulu toplantısı geniş bir katılımı ile gerçekleşmiştir. Daha sonra 2018'de Kūdūr doğal alan tahribatı ve son kıyıların yok olma riskine karşı Bodrum ve diğer beldelerinde kendiliğinden bir çevre koruma oluşumu meydana gelmiş, Halil Aktaş, Umay Karabaş, Lon Briet, Mirbahattin Demir, Bodrum Mimarlar Odası, Bodrum Yarımadası Çevre ve Kūltūr Derneđi, Bodrum Lokal gibi birçok Bodrumlu ve Yalıkavaklı doğa korumacı ve STK gönüllü katkılarıyla “Kūdūr'e Sahip Çıkacağız” adlı platform oluşturulmuştur. SAD-AFAG başından bu yana platforma dahil olmuş, aktif olarak yer almış ve katkı vermiştir.

Mugla Bodrum Kūdūr peyzaj görsel-Mustafa Ünlü

TÜRKİYE KIYILARINDA ÖNEMLİ DOĞA ALANLARINI KORUMA ve SAVUNMA

Kūdūr Yarımadası tüm Bodrum Yarımadası'nda yapılaşmadan kalan son 3-4 kıyı alanından bir tanesidir.

Kudür Yarımadası kuzey kıyılarında kalan Alacain mevkiinde yer alan biri eski diğeri yeni “beach club” tesisleri. Kudür Yarımadası Eylül 2019 itibariyle büyük ölçüde mera alanıdır. Bu yüzden bu koydaki “beach club”ların kara tesisleri, kıyı yapıları, ağaçlandırmalar ve asfalt yol yapımı mera kanununa açıkça aykırıdır.

Bu arada, 2019’da ise Kudür Alacain mevkiinde bir “beach club” yapma amaçlı denizde iskele çakma işlemi başlamış, iskelelerin altında arkeolojik yapılar olduğunu ve hatta burada Akdeniz fok yaşam alanı olduğu Yalıkavak ve Bodrumlu vatandaşlar tarafından tespit edildi. Bunun üzerine vakit geçirmeden SAD²⁷ öncelikle; Muğla Valiliği, Bodrum Belediyesi Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıklar ve Müzeler Koruma Genel Müdürlüğü ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Tesisleri Genel Müdürlüğü’ne durumu yazı, fotoğraf, haritalarla destekleyerek ve Dr. Oktay Dumankaya’nın Kudür Alacain’deki karasal ve sualtı arkeolojik yapıları üzerine doktora

Bu arada, 2019’da ise Küdür Alacain mevkiinde bir “beach club” yapma amaçlı denizde iskele çakma işlemi başlamış, iskelelerin altında arkeolojik yapılar olduğunu ve hatta burada Akdeniz fok yaşam alanı olduğu Yalıkavak ve Bodrumlu vatandaşlar tarafından tespit edildi. Bunun zerine vakit geçirmeden SAD²⁷ ncelikle; Muğla Valiliği, Bodrum Belediyesi Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıklar ve Müzeler Koruma Genel Müdürlüğü ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Tesisleri Genel Müdürlüğü’ne durumu yazı, fotoğraf, haritalarla destekleyerek ve Dr. Oktay Dumankaya’nın Küdür Alacain’deki karasal ve sualtı arkeolojik yapıları üzerine doktora tezini sunmuş ve doğal kıyı yapısını bozacak bu inşaatın durdurulması için başvurmuştur. Bölgede yapılan arkeolojik çalışmalara göre Küdür Alacain’de milattan önce dönemlere tarihlenen karada kaya mezarları ve hemen kıyıda sualtında antik liman ve rıhtımlar bulunmaktadır.

evre ve şehircilik Bakanlığı Meknsal Planlama Genel Müdürlüğü ile Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü de gereğinin yapılması için SAD tarafından aynı dilekçeler dağıtımlı olarak gönderilmiştir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Tesisleri Genel Müdürlüğü’nden ise söz konusu iskelelerin izinsiz olduklarını ve bu konuda idari soruşturma başlattıklarına dair cevabi yazı alınmıştır. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 22.09.2019 tarihli SAD’a cevap yazısında, konunun 2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ile Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi uzmanlarınca inceleneceğini, gerekli

²⁷ İlgili belgeler için Bkz Ek-4 6.A14

işlemlerin yapılacağını ve bu uzmanlardan SAD’a iletmek üzere bilgi istendiğini belirtmiştir. Bodrum Sualtı Arkeolojisi Müzesi uzman sualtı arkeolog dalıcılarının yaptığı saha çalışması neticesinde kapsamlı bir rapor hazırlanmış ve bu Kültür Turizm Bakanlığı’ndan SAD’a cevaben iletilmiştir. Yazıda Alacain mevkiinde gerek karada gerek sualtında antik dönemden arkeolojik eserler (sualtında tespit edilen antik liman ve rıhtımlar) olduğu, bunların bir kısmının denize çakılan demir kazıklar tarafından tahrip edildiği ve bölgede yeni yapılmakta olan “beach club” ile hemen yakınında önceki yıllardan bu yana çalışan eski “beach club” ın kaldırılmaları gerektiğine dair resmi görüş SAD-AFAG’a ulaşmıştır.

26-28 Şubat 2019 tarihlerinde ise SAD-AFAG’dan bir ekip *Küdür’e Sahip Çıkacağız* platformu üyeleri ile Yalıkavak Küdür Yarımadası’nın sahip olduğu değerleri vurgulamak için bir takım saha çalışmaları gerçekleştirdi. Avifauna tespiti ile kuş ve Akdeniz foku habitatları incelendi ve ayrıntılı görüntülendi. Alanın tüm Bodrum bölgesinde hala en canlı ve son doğal sığınaklardan biri olduğu teyit edildi.

25.03.2019’da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TVK Genel Müdürlüğü yine SAD’dan yazılı olarak Dr. Oktay Dumankaya’nın tezindeki bölgeye ait fotoğraf, belge vs. talebinde bulunmuştur. 28.03.19 tarihinde Bodrum Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü; söz konusu iskele inşaatının kaçak olduğunu tespit ederek mühürlediğini ve yasal işlemin sürdüğünü SAD’a bildirmiştir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Tesisleri Genel Müdürlüğü 19.04.2019 tarihli cevabında inşaatın izinsiz olduğunu ve gerekli idari yaptırım uygulanmakta olduğunu bildirmiş ve 10.06.2019 tarihli yazıyla da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TVK Genel Müdürlüğü ilgili birimlere Küdür Alacain’de bulunan arkeolojik yapıyı korumakla ilgili ulusal mevzuatı aktararak kurumsal bilgi talep etmiştir.

Bu arada, “Küdüre Sahip Çıkacağız” platformu Bodrum Belediye’nin bilgisi ve desteği ile 15-16 Haziran 2019 tarihlerinde Yalıkavak’ta kapsamlı bir “Küdüre Korumayı Planlıyoruz” başlıklı bir Panel düzenlemiştir. Panelde, Küdür Yarımadası ve kıyılarının jeolojik, arkeolojik, ekolojik, peyzaj, kültürel ve turizm değerleri ve önemi konularında uzman ve farklı paydaşlarca gerçekleştirilmiştir. Ekoloji değerler katmanında; sürüngenler ve amfibiler, kuşlar, kara memelileri, Akdeniz fokları ve botanik başlıkları aktarılmış ve tartışılmıştır. 2 günün sonunda Bodrum Belediyesi Başkanlığı ve ilgili Bakanlıklara sunmak üzere bir koruma eylem planı çıkarılması kararı alınmıştır. Takip eden Haziran ve Eylül aylarında Prof Dr Ahmet Karataş kara memelileri ve kuşlar, ardından Alper Tüysüz kuşlar üzerine saha çalışmaları yapmak üzere Küdür Yarımadası’na gelmişler ve bilgi aktarımında bulunmuşlardır.

Daha sonra SAD 22.06.2019 tarihinde Bodrum Belediyesi Hukuk İşleri Müdürlüğü’ne bir dilekçe göndererek, ekinde iskele yıkımına karşı işletmeci tarafından mahkemece verilen YD (yürütmeyi durdurma) kararına karşı itiraz dilekçesinde kullanmak üzere önceki resmi kurum yazılarını iletmiştir. Aynı yazıya cevaben, Muğla Büyükşehir Belediyesi Bodrum Belediyesi’ne bir resmi yazı göndererek, Küdür Yarımadasının Bodrum belediyesi sorumluluk sahasına girdiğini ve söz konusu kaçak yapılar ve sonradan atılan Yalıkavak’ı Alacain mevkiine bağlayan asfaltla ilgili olarak ne gibi işlemlerin yapıldığını ve bu konuda kendilerine ivedi olarak bilgi verilmesi talimatını vermiştir. 02.07.2019 tarihli T.C. Muğla Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü yazısında da ilgili yıkım kararının alınmış olduğu ve yasal işlemlerin sürdürüldüğü belirtilmiştir. T.C. Muğla Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı da 19.07.2019 tarihinde Bodrum Belediye

Başkanlığı'na resmi yazısında Kūdūr Alacain'de kıyıda yapılan tesisin yıkılması hususunda gereğinin yapılmasını rica etmiştir. Beach club yapan şirketin yıkım kararına karşı Eylül 2019'da Yürütmeyi Durdurma istemli davada YD talebi mahkemece reddedilmiştir.

Bu vakayla ilgili tüm resmi yazışmalar ve dilekçeler için Bkz. Ek-4 6.A14.

Sonuç: Yukarıda sözü edilen ilgili tüm kurumlarla yapılan resmi yazışmalar sonucunda Kūdūr Alacain mevkiindeki iskelelerin kaçak ve izinsiz olduğu anlaşılmıştır. Bodrum Belediyesi de 27.05.2019'da yıkım kararı almıştır. Şirketin yıkımın durdurulması istemiyle Yürütmeyi Durdurma talebi mahkemece reddedilmiştir. Farklı STK, vatandaş ve doğa korumacılardan oluşan “Kūdūr'e Sahip Çıkacağız” Platformu temsilcilerinin Bodrum Belediye Başkanı ile 2019 yaz aylarında yaptığı görüşmelerde Bodrum Belediye Başkanı'nın Alacain'deki söz konusu “beach club” işletmesinin ilgili ruhsatlarını iptal ettiği bilgisini sözlü olarak vermiş, ayrıca kara ve denizdeki tesislerin yıkılacağını belirtmiştir. Türkiye'de yasadışı bir kıyı yapısının kaçak ve izinsiz olduğuna ve yıkılması gerektiğine dair bu vakada olduğu kadar çok ilgili ve sorumlu kurumdan alınmış resmi yazılarla desteklenmiş başka bir vaka olmadığı düşünülmektedir. Belediye tarafından mera alanı olan Kūdūr'deki bu ve bitişiğindeki yasadışı/kaçak tesisin yıkımı ve olmaması gereken asfalt yolu kaldırarak bu önemli arkeolojik ve doğal alanı asıl haline getirmesi beklenmektedir.